

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Delredovisning avseende Uppdrag att erbjuda samordnad och säker statlig it-drift

dnr Fi2017/03257/DF

Sammanfattning

Försäkringskassan har ett uppdrag att 2017-2020 erbjuda samordnad och säker statlig it-drift (dnr Fi2017/03257/DF). Uppdraget ska delredovisas senast 30 november 2017. Behovsanalysen pekar på ett primärt behov av totalåtagande av it-drift till små myndigheter och av molntjänster till större myndigheter. För full effekt förutsätts ett antal kompletterande åtgärder.

Förslag till kompletterande åtgärder

Försäkringskassans bedömning är att det finns goda förutsättningar att uppfylla regeringens uppdrag. Dock förutsätter detta ett antal kompletterande åtgärder:

- I regleringsbrev för Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan beskrivs samverkan kring it-drift. Regeringen behöver överväga huruvida motsvarande är en förutsättning även för samverkan inom ramen för detta uppdrag.
- Uppdraget bör förstärkas med ytterligare medel för att möta identifierade behov utan att riskera Försäkringskassans ordinarie uppdrag och skapa förutsättningar för samverkande myndigheter. 15,5 miljoner föreslås tillföras 2018, 10,5 miljoner 2019 och 8,5 miljoner 2020¹. Medlen ska användas för kostnader som uppstår vid ny samverkan med primärt mindre myndigheter samt för initiala engångskostnader för uppbyggnad av gemensamma funktioner.

¹ Se bilaga

- Försäkringskassans it-drift är idag beroende av avtal med externa leverantörer. Villkoren för befintliga och nya leverantörsavtal samt andra upphandlingstekniska frågeställningar bör klargöras i en mindre parallell utredning. Denna kommer att genomföras snarast.

Inledning

24 augusti 2017 fick Försäkringskassan i uppdrag att 2017-2020 erbjuda samordnad och säker statlig it-drift för vissa myndigheter. Det övergripande syftet i detta skede är att pröva och utvärdera former för samordnad och säker it-drift för lämpliga myndigheter.

En delredovisning ska lämnas till regeringen (Finansdepartementet) senast den 30 november 2017. Delredovisningen ska omfatta en verksamhetsplan för 2018-2020. Dessutom ska de myndigheter som beslutat att inleda ett samarbete med Försäkringskassan redovisas.

Behovsanalys

Behovsanalysen har gjorts i samverkan med Expertgruppen för digitala investeringar, eSamverkansprogrammet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Post- och telestyrelsen, Fortifikationsverket samt med ett antal myndigheter som på eget initiativ deltagit i behovsanalysen. För en myndighet omfattade diskussionerna delar av myndighetens it-drift. Inom ramen för uppdraget har erfarenhetsutbyte etablerats med motsvarande funktion i Danmark, Estland och Nederländerna.

Potentiella kundmyndigheter

Den initiala analysen pekar på tre kategorier av potentiella kundmyndigheter.

- **Stora myndigheter**
Kategorin stora myndigheter omfattar cirka 40 myndigheter. Dessa myndigheter har en egen it-organisation som hanterar merparten av it-drift och utveckling i egen regi. Stora myndigheter har egenutvecklade verksamhetssystem med hög komplexitet. Bedömningen är att dessa myndigheter har en mognad att använda statliga molnbaserade tjänster.
- **Mellanstora myndigheter**
Kategorin mellanstora myndigheter omfattar cirka 100 myndigheter. Dessa myndigheter har en etablerad it-organisation med en betydande del egenutvecklade verksamhetssystem. It-driften hanteras i regel åtminstone delvis i extern regi. Det finns en stor variation inom och mellan mellanstora myndigheter avseende it-relaterad komplexitet och kompetens.

- Små myndigheter
Kategorin små myndigheter omfattar cirka 200 myndigheter. Dessa myndigheter har ofta ett grundläggande kontorsstöd med exempelvis klienter, e-post, intranät och filhantering. It kan omfatta både inköpta och egenutvecklade verksamhetssystem för hantering av myndighetens kärnverksamhet. It-drift hanteras primärt i extern regi.

Tjänstekategorier

Baserat på den initiala behovsanalysen har tre tjänstekategorier identifierats:

- **Infrastrukturjänster**
Tjänsterna omfattar infrastruktur som tjänst.
- **Produktionstjänster**
Tjänster som syftar till att garantera tillgänglighet och stabilitet. Tjänsterna omfattar bland annat övervakning samt hantering av driftsatta tjänster.
- **Specialisttjänster**
Kompetens avseende exempelvis upphandling, teknisk drift av tjänster samt strategiskt affärstöd för att driva digitalisering.

Finansiering

Finansieringsmodellen ska i princip bygga på avgifter. Vissa tjänster kan dock behöva andra finansieringsformer, särskilt under uppbyggnadsfasen av de föreslagna gemensamma förmågorna samt för inledande av samverkan med små myndigheter. Mindre myndigheter har i regel begränsad it-budget och de inledande faserna i samverkan kan få relativt sett orimliga kostnader för de första myndigheterna. Allt eftersom automatiserade funktioner för att förenkla anslutningsprocessen färdigställs bedöms kostnaderna för genomförande per myndighet minska på sikt.

Verksamhetsplan 2018-2020

Försäkringskassans mål för uppdraget 2018-2020 är att

- Samverkan realiserats med minst två nya kundmyndigheter. Minst ytterligare tre potentiella kundmyndigheter har inlett processen för samverkan.
- Positiva effekter har uppmätts i kundmyndigheternas it-drift utifrån gemensamma överenskomna mätkriterier.
- Samordnad och säker statlig it-drift erbjuds under permanenta former senast 2021.

För att kunna realisera dessa effekter krävs aktiviteter inom följande områden:

- Initialt tjänsteutbud
- Inledande och genomförande av samverkan med kundmyndigheter

- Risk- och sårbarhetsanalys
- Kommunikation
- Säkerställande av samordnad och säker statlig it-drift efter 2020

Behovsanalysen visar att små myndigheter i regel är i behov av helhetsåtagande avseende it-drift medan stora myndigheter i normalfallet har ett primärt behov av datacentertjänster som molntjänst.

Försäkringskassan har idag förmågor inom dessa områden. För att kunna realisera uppdraget behöver dessa förmågor utvecklas för att hantera en större mängd kundmyndigheter. Detta omfattar bland annat automatisering av hantering av nya åtaganden. Nya förmågor behöver dessutom byggas upp för att realisera långsiktiga effekter.

En del av de befintliga förmågorna är beroende av Försäkringskassans leverantörsavtal. Denna verksamhetsplan fordrar att förutsättningarna för anskaffning klargörs tidigt, antingen som en del av uppdraget eller som en särskild utredning.

Initialt tjänsteutbud

Det initiala tjänsteutbudet bör primärt omfatta:

- Datacenter som molntjänst
- Totalåtagande för drift och förvaltning

Variationen i behovsbilden för mellanstora myndigheter är stor. Detta medför att möjligheterna att möta de sammanlagda behoven med tillräckligt hög säkerhet och en realistisk kostnadsbild är begränsad. Myndigheterna i denna grupp bedöms därför behöva förflytta sig mot antingen ett primärt behov av antingen totalåtagande eller av datacenter som molntjänster för att samverkan ska kunna inledas.

Inledande och genomförande av samverkan med kundmyndigheter

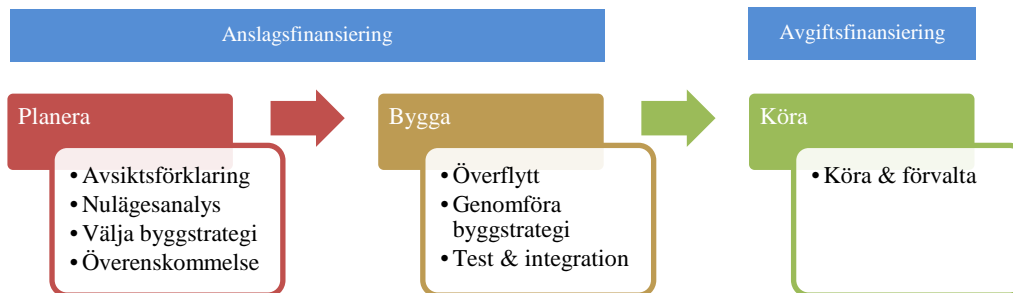
Erfarenheterna från liknande uppdrag i Nederländerna och Danmark pekar på fördelar med att utgå från myndigheter som själva ser fördelar med samverkan.

Initiala dialoger med potentiella kundmyndigheter indikerar att uppdraget kan flytta it-drift för åtminstone två myndigheter innan 2020. En alltför hög takt av anslutning kan riskera kvaliteten i leveransen och analysen av effekter.

Oavsett tjänstekategori krävs en överenskommelse om samverkan mellan Försäkringskassan och kundmyndigheten. Försäkringskassans och

Pensionsmyndighetens regleringsbrev omfattar idag dessutom skrivningar om samordnad it-drift och det är nödvändigt att klargöra om motsvarande krävs även för samverkan inom ramen för detta uppdrag.

Genomförandet av samverkan omfattar tre faser där faserna Planera och Bygga ska vara anslagsfinansierade medan fasen Köra ska vara avgiftsfinansierad.

Risk- och sårbarhetsanalys

Risk- och sårbarhetsanalys ska vara en integrerad del av uppdragets genomförande, där även totalförsvarets krav beaktas. Försäkringskassan ska inhämta stöd från externa expertmyndigheter, till exempel Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Påverkan på Försäkringskassans verksamhet ska utvärderas kontinuerligt av myndighetens interna kontrollfunktioner.

Säkerhetsskydd

En riktad säkerhetsskyddsanalys har genomförts utifrån de krav som ställs i säkerhetsskyddslagen och säkerhetsskyddsförordningen. Säkerhetsskyddsanalysen pekar ut ett antal områden som berör rikets säkerhet och omfattas av OSL. Dessa uppgifter kommer att behandlas i särskild ordning enligt gällande regelverk. Vidare kommer säkerhetsskydd att behöva beaktas i den djupare analysen som genomförs när en myndighet vill samverka.

Kompetensförstärkning och erfarenhetsutbyte

Behovsanalysen pekar på ett behov av bredare kompetensöverföring avseende säker it-drift. Detta behov finns hos myndigheter som inte kommer att omfattas av formell samverkan. Genom bland annat erfarenhetsutbyte och föreläsningar kan den uppbyggda kompetensen bättre tillvaratas i statsförvaltningen. För det krävs resurser som delvis bör anslagsfinansieras.

Säkerställande av samordnad och säker statlig it-drift efter 2020

Uppdraget löper fram till 2020 och det finns ett antal alternativ till permanenta former för säker samordnad statlig it-drift. Vissa av dessa alternativ kräver större strukturella förändringar som är tids- och resurskrävande för Försäkringskassan. En analys av förutsättningarna och alternativ ska därför inledas senast 2018. Analysen ska baseras på erfarenheterna från genomförda och planerade åtgärder samt erfarenheter från motsvarande uppdrag i andra länder.

Myndigheter som beslutat inleda ett samarbete med Försäkringskassan

Försäkringskassan har idag befintliga mer omfattande överenskommelser om samverkan kring it-drift med Pensionsmyndigheten.

Ett antal myndigheter har efter regeringens beslut om uppdrag kontaktat Försäkringskassan för diskussioner kring en eventuell samverkan. För ett beslut om att inleda samarbete med Försäkringskassan krävs dock en djupare analys, i enlighet med beskriven process för samverkan kring it-drift.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektör Ann-Marie Begler i närvaro av avdelningschef Stefan Olowsson, avdelningschef Sture Hjalmarsson och verksamhetsområdeschef Leif Höök, den senare som föredragande.

Ann-Marie Begler

Leif Höök

Bilaga: Övergripande behov av medel till uppdraget 2018-2020

Utöver de kostnader som belastar Försäkringskassans ordinarie verksamhet i och med myndighetens egna behov av säker it-drift ska avgifter tas ut från kundmyndigheter i samverkan.

Försäkringskassan bedömer att utöver detta behövs medel till aktiviteter som inte bör till fullo belasta Försäkringskassan eller kundmyndigheter i samverkan. Vissa kostnader är en förutsättning för verksamhetens uppbyggnad från att hantera it-drift för ett fåtal myndigheter till en skalbar verksamhet för många myndigheter.

Myndigheter som går in tidigt i samverkan skulle vid full avgiftsfinansiering få en orimlig stor finansiell börda. En del potentiella kundmyndigheter är mycket små med liten it-budget. Kostnaderna har redan inneburit ett hinder för vissa av dessa myndigheter att få tillgång till säker it-drift.

För att samverkan ska kunna realiseras bör därför särskilda medel tillföras. Kostnaderna för 2019 och 2020 är mer osäkra eftersom de beror på behov och komplexitet hos kundmyndigheter.

	2017	2018	2019	2020
<i>Övergripande kostnader för regeringsuppdraget</i>	1 000 000	1 000 000	500 000	500 000
<i>Licenskostnader/Hårdvara</i>		2 500 000	1 500 000	1 000 000
<i>Teknisk personal</i>		6 000 000	5 000 000	5 000 000
<i>Övrig personal</i>		2 500 000	1 500 000	1 500 000
<i>Extern expertis, t ex inom säkerhet och juridik</i>		1 500 000	500 000	
<i>Support</i>		1 000 000	500 000	
<i>Omkostnader för genomförandet</i>		1 000 000	1 000 000	1 000 000
<i>Summa</i>	<i>1 000 000</i>	<i>15 500 000</i>	<i>10 500 000</i>	<i>8 500 000</i>